

Foto: Zbyněk Pavienský

OD TĚD VŽDYCKY SYMBOLICKY!

Vázení a milí páni kolegové v oltární službě, po prázdninách – tak příliš krátkých – vás opět zdravím na stránkách našeho drahého Tarsicia. Opět tedy otevíráme liturgické okénko a se začátkem nového školního roku v něm budeme vyhlížet nový minicyklus, maličký seriál. V něm se chci zaměřit na znamení a symboly v liturgii.

Pročpak to? Inu, prostě proto, že liturgie je jimi protkaná, ba prošípaná. Právem bychom mohli říci, že liturgické jednání je ve vlastním slova smyslu symbolické – budeme s tím však opatrní.

To by si totiž někdo mohl nesprávně vyložit. Výraz „symbolický“ totiž v běžné řeči používáme, když něco vlastně ani za řeč nestojí. Když nám (alespoň nám zletilým) někdo nabídne skleničku se symbolickým množstvím vína, je ho tam sotva pár kapek na omočení špičky jazyka. Když někomu symbolicky poklepeme na rameno, vlastně se ho téměř ani nedotkneme. Pronajme-li majitel pozemku svou louku za symbolickou částku, nezřídko to bývá třeba jen jedna koruna. V liturgii tomu tak není.

CO JE TO SYMBOL?

Podívejme se, jak vlastně výraz „symbol“ vznikl. Pochází – jako mnoho jiných pojmů,

s nimiž se setkáváme – z řeckého jazyka. Jeho doslovný význam je „to, co se skládá dohromady“.

Staří Řekové totiž neměli občanské průkazy. Proto, když chtěli někomu světit důvěru, věnovali mu například polovinu rozlomené pečeti. Tu druhou část dali někomu jinému, a když se ti dva dotyční sešli, ani se nemuseli znát. Stačilo, když složili dohromady své úlomky pečeti. A té se pak začalo právě proto říkat symbol.

Podobně se začali chovat první křesťané – zvláště v dobách pronásledování bylo záhodno dobře vědět, kdo k nám patří, kdo je jedním z nás, a kdo je naopak provokatér nebo udavač. Vzhledem k větším počtům lidí v křesťanských společenstvích nebylo možné používat rozlomené pečeti či jiné předměty. Křesťané to řešili jinak.

To, co křesťané vždycky spojovalo, byla jedna víra – jak o tom ostatně píše už svatý Pavel. Proto, když přišel mezi křesťany někdo cizí, neznámý, z jiného města či země, chtěli po něm, aby vyznal víru, aby složil vyznání víry. Například to, kterému dnes říkáme „apoštolské“.

Tomuto vyznání víry se také mezi řecky mluvícími křesťany říkalo „symbolon“. Církev je ostatně bedlivě střežila a svěřovala je katechumenům až krátce před vlastním křtem. A tato praxe trvá dosud – dost možná jste se setkali s tím, že ve vaší farnosti nebo diecézi bylo krátce před Velikonocemi svěřeno vyznání víry dospělým, kteří měli být o Veliké noci pokřtěni.

A CO DNES?

Když pronásledování pominulo a církev mohla vystoupit z ilegality, uvolnila se i praxe, které se říkalo „disciplina tajemství“. Proto i slovo „symbol“ přestalo být výlučně spojováno s vyznáním víry coby „vstupenkou do společenství“ a začalo získávat i nové významy.

Dnes pro nás „symbol“ znamená skutečnost složenou – nu, ne ze dvou věcí, ale přece jen ze dvou rovin chápání. Tyto roviny, tyto – řekněme – dvě stránky jedné mince jsou výraz a význam. Výraz je to, co vidíme nebo slyšíme, vnímáme. Význam je pak to, co se za tímto výrazem skrývá – a co ho často přesahuje.

Nepřipomíná vám to něco? Ano, správně – o svátostech jsme se všichni učili, že jsou viditelnými znameními neviditelné milosti. A skutečně, svátosti jsou v pravém slova smyslu symbolickým jednáním. A ne jediným. V liturgii, v liturgickém slavení je nejrůznějších symbolů, symbolických úkonů, věcí a gest velmi mnoho. A my se na některé z nich postupně zaměříme.

Už se na to těší
Zdeněk Drška

Venkovský lékař se vrátil honu.
„Jak jsi dopadl?“ ptá se ho malý syn.
„Dva zajáci a čtyři noví pacienti!“

Co říká slepý, když myje struhadlo?
„Takovou blbost jsem ještě nečetl!“
Josef Mělkus

MISE MOVARON díl XI.

